

ARCHEOLOGICKÝ VÝSKUM V CINOBANI V ROKOCH 2009-2010

Václav Furmánek - Vladimír Mitáš

Prvá výskumná sezóna v Cinobani (okr. Poltár) sa uskutočnila v roku 2008. Priniesla pozoruhodné výsledky a nečakané poznatky o ľuďoch popolnicových polí na juhu stredného Slovenska. Výskum komplexu nálezísk (sídliisko, hradisko, pohrebisko) preto v rokoch 2009-2010 pokračoval. Hlavná pozornosť sa venovala žiarovému pohrebisku.

Pohrebisko v katastrálnej polohe Jarčanisko je vzhľadom na počet, hustotu a chronologické postavenie preskúmaných hrobov jedným z najväčších pohrebísk kyjatickej kultúry. Pochovávalo sa na ňom od mladšej doby bronzovej (12 stor. pred n. l.) až po začiatok staršej doby železnej (8 stor. pred n. l.).

Metodika výskumu pohrebiska korešpondovala s metodikou, ktorá sa aplikovala v roku 2008 na ploche sektoru A - plocha 4 áre. Na terénnom výskume význačnou mierou participovali antropológ (doc. RNDr. Jaroslava Pavelková, CSc.) a archeobotanik (Ing. Jana Mihályiová). Počet preskúmaných hrobov ku koncu tretej výskumnej sezóny dosiahol číslo 170. Odkryté hroby všeobecne potvrdzujú päťstoročnú kontinuitu pochovávaní v podhorskom prostredí severného Novohradu. Vedomosti o vyspelejšej technike kremácie ľudu kyjatickej kultúry doplnil poznatok o drvení spálených kostí pred ich uložením do urien. Pribudli doklady organizovaného pochovávaní, zámerného porušovania starších hrobov mladšími, resp. najmladšími (?), i nové varianty kamennej hrobovej architektúry (napr. urnový hrob z mladšej doby bronzovej s hrobovým inventárom na plošných platniach a s kamenným vencom alebo tzv. zdvojené konštrukcie skrinkových hrobov v líniiach pochovávaní). Kamenná hrobová architektúra a inventár veľmi dobre dokumentujú hierarchizáciu tunajšieho pravekého spoločenstva. Často dokladajú aj vek zomrelých (napr. detské hroby s menšími kamennými skrinkami). Výskum výrazne rozšíril obsiahly súbor charakteristickej funerálnej keramiky a bronzovej industrie. Železné predmety sa v rokoch 2009 a 2010 zistili už len v kamenných deštrukciách hrobov a v málo početných zlomkoch. V tejto súvislosti však dávame do pozornosti železný nález keltskej spony zo strednej doby laténskej, ktorá má presné analógie napr. na pohrebisku Drňa (okr. Lučenec). Nález spony evokuje myšlienku o záujme Keltov o toto pohrebisko, ktoré v tom čase bolo na svahu ešte v náznakoch zreteľné. Výnimočným objavom je i zlatý krúžok z urnového hrobu z mladšej doby bronzovej, ktorý je prvým zlatým predmetom z pohrebísk kyjatickej kultúry vôbec.

Južne od pohrebiska leží polykultúrne sídlisko. Pri jeho obhliadke sa našli najmä keramické zlomky kyjatickej kultúry, sporadické nálezy grafítovej keramiky zo strednej doby laténskej, bielej keramiky s červeným maľovaním zo stredoveku až novoveku, hrušky mazanice a železná troska.

Náleziská v Cinobani vzhľadom na ich vedecký potenciál plánujeme ďalej systematicky skúmať. Za obzvlášť dôležitý segment budúceho výskumu považujeme hradisko Strieborná. Posledné keramické nálezy z vývratov stromov a najnovšie obhliadky terénu totižto naznačujú, že ide o centrálnu hradisko s akropolou.

Obr. 1. Časť preskúmanej plochy pohrebiska. Foto: V. Mitáš.

Obr. 2. Hrob z mladšej doby bronzovej. Foto: V. Mitáš.

Obr. 3. Hrob z neskorej doby bronzovej. Foto: V. Mitáš.

Obr. 4. Hrobová keramika in situ. Foto: V. Mitáš.

Obr. 5. Fortifikácia hradiska Strieborná. Foto: V. Mitáš.

Obr. 1.

Obr. 2.

Obr. 3.

Obr. 4.

Obr. 5.